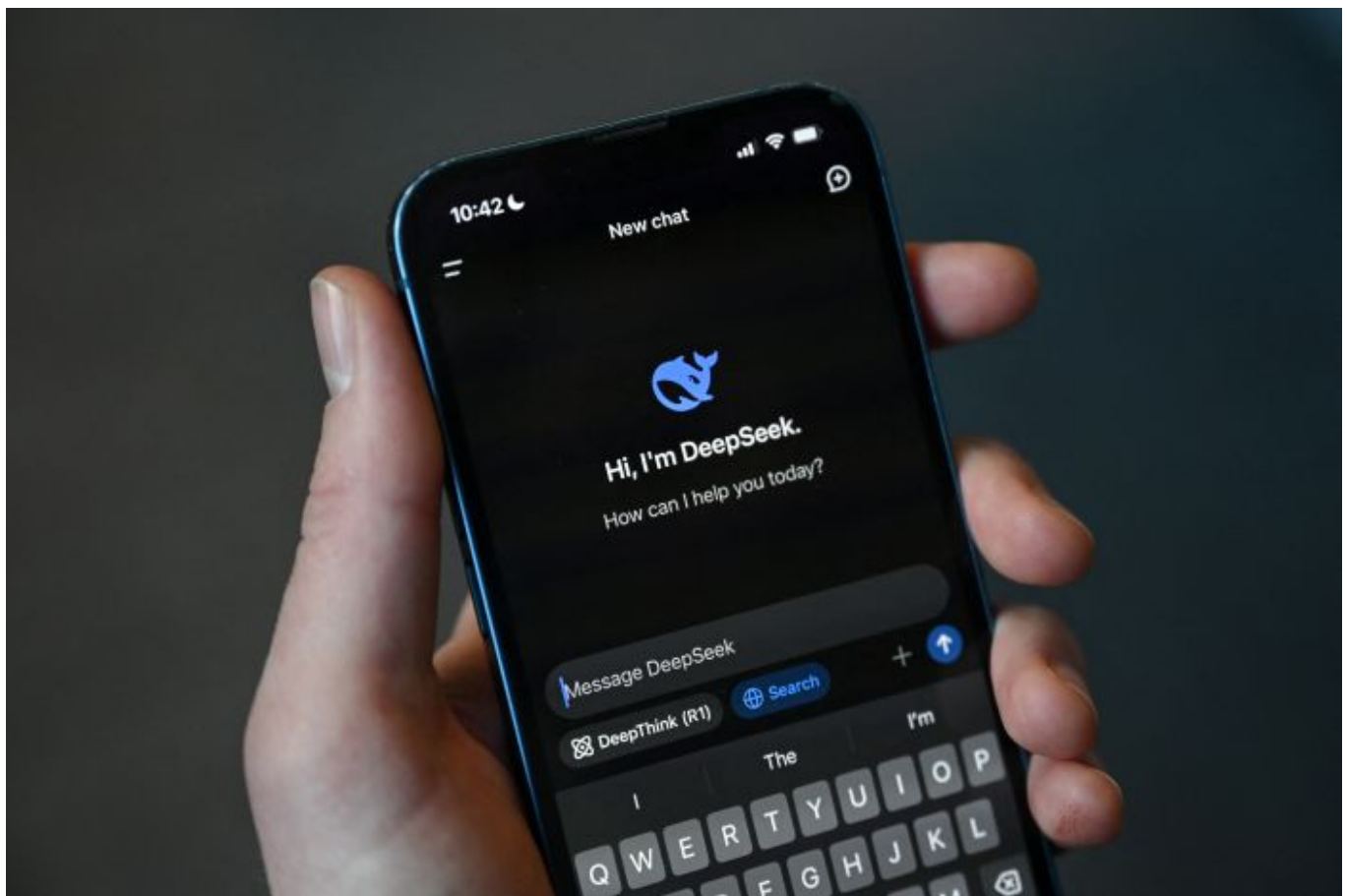

UUM/AA88/UM/03.10.2026/P:1(1-4)

Kecerdasan buatan perlu adil, bukan sekadar pintar

KECERDASAN buatan (AI) perlu berkembang bersama perlindungan manusia, keadilan dan akauntabiliti yang jelas.

Oleh Meja Rencana 3 Oktober 2026, 9:00 am

DALAM kerangka Malaysia Madani, kecerdasan buatan (AI) bukan sahaja perlu pintar dan pantas, malah mesti menghormati manusia, memberi peluang yang adil serta membolehkan keputusannya dipersoalkan.

Bayangkan dua pemohon kerja dengan kelayakan hampir sama tetapi seorang ditolak sistem saringan automatik tanpa sesiapa dapat menjelaskan sebabnya.

Keputusan itu mungkin kelihatan neutral kerana dibuat mesin, namun kesannya belum tentu adil.

Inilah cabaran ketidakadilan AI yang belajar daripada data dan matlamat ditentukan manusia. Jika data mengandungi ketidaksemaan lama atau tidak mewakili masyarakat, teknologi ini boleh mengulangi malah memperbesar ketidakadilan tersebut.

Berita berkaitan:

- [Dua jiwa perlu diisi](#)
- [Kasih kepada alam, haiwan bermula dari kecil](#)
- [Bantu putus rantai penjenayah siber](#)
- [Krisis mental lebih daripada kasih](#)
- [Apa makna tanggal 31 Ogos kepada Sabah?](#)

Ketidakadilan boleh muncul dalam data, algoritma dan interaksi pengguna. Contohnya, data latihan yang kurang mewakili wanita, penduduk luar bandar atau orang kurang upaya (OKU) boleh menghasilkan keputusan yang tidak seimbang.

Dalam pengambilan pekerja, sistem yang dilatih menggunakan rekod terdahulu mungkin memberi skor rendah kepada calon yang tidak menyerupai corak sejarah, bukan kerana mereka kurang berkebolehan.

Cabaran menjadi lebih besar apabila AI digunakan untuk menentukan kelayakan pinjaman, rawatan, biasiswa, pekerjaan atau perkhidmatan awam. Kesilapan penilaian kredit atau diagnosis kesihatan berpotensi memberi kesan besar terhadap kehidupan seseorang.

Dalam masyarakat majmuk seperti Malaysia, sistem juga perlu mengambil kira kepelbagaian bahasa, dialek, wilayah, umur, bangsa, keupayaan dan keadaan sosioekonomi. Ketepatan keseluruhan 90 peratus, misalnya, boleh menyembunyikan kadar kesilapan lebih tinggi terhadap kumpulan tertentu.

Justeru, persoalannya bukan sekadar sama ada sistem itu tepat tetapi tepat untuk siapa dan siapa yang paling kerap tersilap dinilai. Individu sewajarnya mengetahui penggunaan AI, mendapatkan penjelasan, meminta semakan manusia dan mencabar keputusan yang menjejaskan mereka.

Syor Pertubuhan Pendidikan, Sains dan Kebudayaan Bangsa-Bangsa Bersatu (UNESCO) mengenai Etika Kecerdasan Buatan 2021 mengangkat keadilan, larangan diskriminasi, ketelusan dan pengawasan manusia sebagai prinsip penting. Namun, ia merupakan instrumen piawaian antarabangsa, bukannya undang-undang yang mengenakan hukuman secara langsung.

Konvensyen Rangka Kerja Majlis Eropah mengenai AI yang dibuka untuk tandatangan pada 5 September 2024, pula menjadi perjanjian antarabangsa pertama yang mengikat secara undang-undang dalam bidang AI. Perjanjian itu menekankan pengurusan risiko AI terhadap hak asasi manusia.

Kesatuan Eropah turut mempunyai Akta EU AI yang mengenakan kewajipan lebih ketat terhadap sistem berisiko tinggi, termasuk dalam pekerjaan dan pendidikan. Antara keperluannya ialah pemeriksaan ketidakadilan, dokumentasi dan pengawasan manusia.

Setakat ini, Malaysia belum mempunyai akta khusus dan menyeluruh mengenai AI yang berkuat kuasa. Namun, penggunaan teknologi tidak bermakna organisasi terlepas daripada undang-undang sedia ada.

Perkara 8 Perlembagaan Persekutuan menjamin kesamarataan, manakala Akta Kerja 1955 membolehkan aduan berkaitan diskriminasi dibuat kepada Ketua Pengarah

Tenaga Kerja di bawah Seksyen 69F.

Malaysia turut mempunyai Garis Panduan Tadbir Urus dan Etika Kecerdasan Buatan Negara (AIGE) 2024 yang merangkumi tujuh prinsip, termasuk keadilan, ketelusan dan akauntabiliti. Bagaimanapun, garis panduan tersebut bukan pengganti kepada hak, penalti atau remedi yang ditetapkan undang-undang.

Perkembangan terkini ialah cadangan Rang Undang-Undang (RUU) Tadbir Urus Kecerdasan Buatan yang memasuki proses konsultasi awam pada Julai 2026. Memandangkan ia masih di peringkat prapenggubalan, kandungan akhir serta bentuk penguatkuasaannya belum muktamad.

Undang-undang AI Malaysia kelak perlu merapatkan jurang antara prinsip dengan hak yang boleh dituntut. Bagi keputusan berimpak tinggi, perlindungan wajar meliputi penilaian impak, ujian ketidakadilan mengikut kumpulan, audit bebas, pengawasan manusia serta saluran aduan.

Orang ramai juga berhak mengetahui sama ada AI digunakan, data yang mempengaruhi keputusan dan cara kesilapan boleh diperbetulkan. Ini bukan penolakan terhadap teknologi, sebaliknya sebahagian daripada kewarganegaraan digital yang matang.

AI yang adil bukan bermaksud semua orang menerima keputusan yang sama tetapi setiap perbezaan layanan mempunyai alasan yang sah, relevan dan boleh dipertanggungjawabkan. –[UTUSAN](#)

DR. MUHAMMAD SYAFIQ MOHD. POZI
Pusat Pengajian Pengkomputeran,
Universiti Utara Malaysia (UUM)

PROMOTED CONTENT

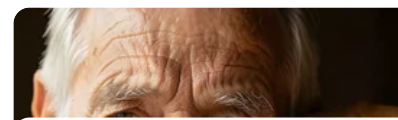
**TURUNKAN 7-12 KG
DALAM 30 HARI —
CUBA MALAM INI
JUGA**

Savina

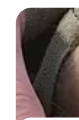
**SAKIT SENDI YANG
TERUK? BUAT INI
SEBAIK ANDA
BANGUN TIDUR**

Flexa-T

**GENERATE UNLIMITED
AI ART DIRECTLY IN
YOUR BROWSER FOR
FREE - KAPY.CO**

Kapy

**THE
ENI
BA
OVI**

Kinzi